

2018 m. fizikos Nobelio premijos laureato prof. Žeraro Muru (Gérard Mourou)
iškėlimas rinkti Lietuvos mokslų akademijos užsienio nariu

Prof. Žeraras Muru (gim. 1944.07.22 Albertvilyje, Prancūzijoje) – prancūzų fizikas, apdovanotas 2018 m. fizikos Nobelio premija už čirpuotų šviesos impulsų stiprinimo technologijos (CPA) išradimą. Ji leido sukurti labai didelio intensyvumo ultratrumpųjų impulsų lazerius.

Ž. Muru eina direktoriaus pareigas tarptautiniame centre IZEST (International Center for Zetta-Exawatt Science and Technology, Ecole polytechnique, Prancūzija). 1977 m. tapo Ročesterio universiteto (JAV) profesoriumi, kur 1985 m. su savo studente Donna Strickland išrado CPA technologiją. Ž. Muru 1990 m. įkūrė ir vadovavo ultrasparčiosios optikos mokslo centrui Mičigano universitete. Nuo 2005 iki 2009 m. ėjo taikomosios optikos laboratorijos direktoriaus pareigas nacionaliniame universitete ENSTA (Superior National School of Advanced Techniques). Jis yra Haut kolegijos politechnikos universitete École Polytechnique profesorius, taip pat profesorius emeritas Mičigano universitete (JAV), kur dėstė 16 metų.

2018 m. pelnė ne tik fizikos Nobelio premiją, bet ir Artūro Šavlovo (Arthur Schawlow) lazerių mokslo premiją. 2009 m. apdovanotas Čarlzo Taunso (Charles Townes) medaliu, 1995 m. – Roberto Vudo (Robert Wood) premija ir kt.

Nuo 1992 m., kai VULTC prof. A. P. Piskarsko laboratorijoje buvo išrasta čirpuotų impulsų parametrinio stiprinimo technologija (OPCPA), tarp Ž. Muru ir A. P. Piskarsko mokslinių laboratorijų užsimezgė glaudus bendradarbiavimas. 1998 m. Lietuva buvo pakviesta dalyvauti tarptautinės Ekstremalios šviesos infrastruktūros (ELI) parengiamajame etape. Ataskaita apie šiame etape atliktus darbus Lietuvoje, Ž. Muru kvietimu, buvo pateikta 2018 m. gegužės 23 d. Paryžiuje. Padedant Ž. Muru, šiuo metu vykdomas parengiamasis projektas siekiant Lietuvos pilnateisės narystės ELI. Vilniaus universiteto lazerinių tyrimų centre buvo pradėti TW galios OPCPA lazerinio komplekso „Naglis“ kūrimo darbai, kuris vėliau tapo prototipu Lietuvos pramonės gaminamiems multiteravatų galios lazeriams. Tokia lazerinė sistema, pagaminta Lietuvoje ir naudojanti CPA bei OPCPA technologijas, jau veikia ELI komplekse Vengrijoje.

Ž. Muru bendradarbiavimas su Lietuvos mokslininkais, iš jų ir Lietuvos mokslų akademijos nariais (LMA) bei lazerininkų bendruomene, atnešė didelę socioekonominę naudą Lietuvai. Be to, G. Muru kviečia Lietuvos lazerininkus į įvairias konferencijas skaityti kviestinių pranešimų, konsultuoja Lietuvos mokslininkus ir doktorantus.

Žeraro Muru kandidatūrai tapti LMA užsienio nariu 2018.11.07 vienbalsiai pritarė LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyrius.